

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ,
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА АСОЦІАЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД (м. КИЇВ)
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ПОЛТАВСЬКА МІСЬКА РАДА
ЛЕСТЕРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. ЛЕСТЕР, ВЕЛИКА БРИТАНІЯ)
ОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. ОПОЛЕ, ПОЛЬЩА)
ЩЕЦІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ІНСТИТУТ ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ
БЕЗПЕКИ (м. ЩЕЦІН, ПОЛЬЩА)
ЩЕЦІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ІНСТИТУТ ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ГУМАНІТАРНОГО ФАКУЛЬТЕТУ (м. ЩЕЦІН, ПОЛЬЩА)
ЗАХІДНОПОМОРСЬКИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. ЩЕЦІН, ПОЛЬЩА)
УНІВЕРСИТЕТ МИКОЛАСА РОМЕРИСА (MRU) (м. ВІЛЬНЮС, ЛИТВА)
ЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДНИЧИХ НАУК (м. ПРАГА, ЧЕХІЯ)
ФАТЕР АКАДЕМІЯ ІНДІЇ (FAI) (ОКРУГ КАНЬЯКУМАРІ, ШТАТ ТАМІЛ-НАДУ, ІНДІЯ)
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКО,
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА,
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ «ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ»
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ», КИЄВО-
МОГИЛЯНСЬКА ШКОЛА ВРЯДУВАННЯ ІМЕНІ АНДРІЯ МЕЛЕШЕВИЧА
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І
ГАЗУ, ІНСТИТУТ ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КЛАСИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕРНОПОЛЯ

V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»

5 листопада 2025 року

м. Полтава, Україна

ISBN 978-617-8466-52-7

УДК 35.07/08 (1-21) (477)

M65

Редакційна колегія:

Медвідь В.Ю. – завідувач кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету, д. е. н., професор;

Лозинська Т.М. – професор кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету, д. н. держ. упр., професор;

Дорофєєв О.В. – професор кафедри економіки та публічного управління Полтавського державного аграрного університету, д. е. н., професор.

M65 *Місьцеве самоврядування в Україні та світі: теорія та практика* : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 5 листопада 2025 року / за заг. ред. В.Ю. Медвідь, Т.М. Лозинської, О.В. Дорофєєва. Полтава : ПДАУ, 2025. 268 с.

У матеріалах конференції висвітлені результати наукових досліджень з актуальних проблем місцевого самоврядування і пошуку шляхів їх розв'язання за тематичними напрямками: «Правове забезпечення місцевого самоврядування», «Управління соціально-економічним розвитком територіальних громад», «Місьцеві бюджети та публічні фінанси», «Політичні аспекти функціонування самоврядної влади», «Аграрна політика і місьцеве самоврядування», «Місьцеве самоврядування в умовах воєнного стану та сталого відновлення», «Інформатизація управлінських процесів», «Практики місцевого самоврядування в зарубіжних країнах», «Просторове планування територій територіальних громад», «Економічні засади функціонування суб'єктів господарювання територіальних громад та місцевої економіки».

Для наукових, науково-педагогічних працівників, аспірантів, теоретиків і практиків публічного управління та адміністрування, представників органів влади, громадських діячів України, а також усіх, хто досліджує питання трансформації управління місцевим розвитком в умовах децентралізації влади.

Матеріали конференції друкуються в авторській редакції. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори. Позиція редакції не завжди може збігатися з точкою зору автора.

© Полтавський державний
аграрний університет, 2025

СЕКЦІЯ 9. ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Тетяна Василівна Арбузова,
*кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри публічного управління,
адміністрування та міжнародної економіки
Білоцерківського національного аграрного університету
м. Біла Церква, Україна*

ПІСЛЯВОЄННА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА: ФОРМУВАННЯ «НОВОЇ МАПИ» РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Післявоєнна відбудова України вимагає не лише відновлення зруйнованої інфраструктури, але й перегляду просторових пріоритетів – створення «нової мапи» регіонального розвитку, яка врахує демографічні зміни, безпекові ризики, кліматичні виклики та прагнення до європейської інтеграції (аналітичні оцінки – Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4); World Bank – Ukraine Relief, Recovery, Reconstruction, and Reform Trust Fund (URTF) [1]; EU – Ukraine Facility [2]).

Термін «нова мапа» (або «нова карта») розвитку України почав помітно фігурувати у фаховому дискурсі після 2022 року, тобто вже в умовах повномасштабної війни, коли стало очевидним, що просторовий та соціально-економічний ландшафт країни істотно змінився і попередні стратегії регіонального розвитку більше не відповідають новим реаліям. Перші публічні згадки у виступах українських урядовців, експертів, аналітичних центрів, зокрема, у дискусіях про «відбудову не так, як було». Починають говорити про потребу намалювати «нову карту» відновлення країни. У 2023 році термін поширюється у документах, експертних аналітиках, презентаціях під час конференцій з відбудови в Лугано (2022), Лондоні (2023) та інших міжнародних майданчиках. Його починають використовувати в контексті просторового планування, нових економічних хабів, логістичних коридорів, міграції населення та зміни центрів економічної активності. А в 2024-2025 рр. термін закріплюється у регіональній політиці та дискурсі відбудови – у звітах Світового банку [1], [3], [4], ЄС щодо Ukraine Facility [2], аналітиці Ukrainian Recovery Conference, матеріалах профільних think-tank'ів та урядових презентаціях [7], [9]. «Нова мапа» починає вживатися як концепт переосмислення територіального розвитку України після війни – з урахуванням безпеки, демографії, регіональної спеціалізації та життєстійкості (resilience).

Проблематика і вихідні дані формування «нової мапи» розвитку регіонів України ґрунтуються на таких ключових аспектах: масштабі збитків та наявних оцінках й нерівності та зміщенні центрів тяжіння. В контексті першого вихідного положення оновлена спільна оцінка Уряду України, Світового банку, Єврокомісії та ООН (Оперативна оцінка збитків та потреб – RDNA4) оцінює

потреби у відновленні та реконструкції приблизно в \$524 млрд за наступне десятиліття (станом на 31 грудня 2024 року), що робить відбудову системною, багатосекторною та тривалою за часовими рамками [1]. Щодо другої проблеми – нерівності та зміщенні центрів тяжіння – констатовано, що війна посилила територіальні диспропорції (вразливі регіони, постраждалі міста) і змінила міграційні та економічні осі. Це вимагає корекції попередніх просторових стратегій та врахування нових «центрів» економічної активності[3].

Основними принципами створення «нової мапи» регіонального розвитку є: поліцентризм і мережевість – формування мережі субрегіональних хабів (поліцентричний розвиток) сприяє розподілу економічної активності, зменшенню навантаження на окремі мегаполіси та підвищенню стійкості територій. Поліцентричний підхід має поєднуватися з пріоритетами відновлення житла, інфраструктури та бізнесу [4]; довгострокова і гнучка просторово-інвестиційна логіка – «нова мапа» повинна бути заснована на сценаріях розвитку (швидке відновлення / поступове відновлення / транзитні сценарії), враховувати безпекові ризики та дозволяти перегляд пріоритетів у разі ескалацій чи нових потреб (World Bank – URTF, EU Facility guidance) [4], [2]; «зеленість» та кліматична стійкість – відбудова має бути «зеленою»: енергоефективне житло, стійка енергетика, кліматична адаптація й екологічна модернізація інфраструктури. Це підвищує довгострокову економічну ефективність інвестицій [5]; дані та просторове моделювання – швидка й точна «нова мапа» можлива лише за наявності сучасних даних про ушкодження, мобільність населення, мережеві зв'язки (транспорт, логістика, енергетика), які використовуються в ГІС-моделях для пріоритизації інвестицій [6].

Механізми та інструменти реалізації «нової мапи» регіонального розвитку України передбачають ряд етапів: фаза 1 – швидке відновлення (repair & restore). Пріоритети: житлові будинки, дороги, енергопостачання, критична соціальна інфраструктура; застосування прозорих критеріїв відбору проєктів та стандартизованих процедур закупівель [4]. (практика URTF та оперативні програми). Фаза 2 – стратегічна реконструкція (rebuild smarter). На цій стадії реалізуються поліцентричні плани: визначення субрегіональних хабів, інвестиційні маршрути, розвиток логістичних коридорів, промислових кластерів і місцевих послуг. Державні стратегії повинні надавати інструментарій для субрегіонального програмування [7]. Фінансові механізми включають комбінацію державних фондів (Державний фонд регіонального розвитку (DFRR), бюджетні програми), міжнародного донорства (EU Ukraine Facility, World Bank URTF), багатосторонніх інвестиційних інструментів, публічно-приватного партнерства та приватних фондів (наприклад, Європейський Flagship Fund для відбудови). Для великих проєктів важлива інвестиційна гарантія та деривативи ризиків [2]. Для інституційної координації та місцевого залучення необхідні міжвідомчі координаційні механізми, регіональні проєктні офіси, прозорі процедури участі громад та бізнесу у виборі пріоритетів – це підвищує легітимність рішень і якість проєктів [8].

Щоб обрати субрегіональні хаби (центри нового розвитку), рекомендовано застосувати багатомірну матрицю критеріїв: ступінь ушкоджень та потенціал

відновлення (наявність економічних операторів, інфраструктури) [6]; транспортна й логістична доступність (зв'язок із національними коридорами) [4]; соціальний капітал і людський ресурс (потенціал праці, кадри) [3]; безпекові міркування (відносний ризик нових руйнувань чи близькість до лінії фронту) [8]; екологічна придатність / кліматична вразливість [5].

Ризики та шляхи їх мінімізації процесу формування «нової мапи» розвитку України включають: 1) недостатнє фінансування або непередбачуваність донорської підтримки. Вирішення цієї проблеми вбачається в диверсифікації джерел фінансування, використанні багаторічних механізмів (наприклад, EU Ukraine Facility) і створення ефективних фондів ризиків [2]; 2) корупційні ризики та низька прозорість, а їх мінімізація – стандартизовані прозорі процедури, публічні платформи звітності та незалежний аудит (досвід UR TF та рекомендації донорів [4]); 3) соціальна напруга через переміщення населення та пріоритизацію проєктів. Зменшення ризику передбачає включення соціальних гарантій, програм підтримки внутрішньо переміщених осіб (ВПО) і механізмів участі громад у плануванні [3].

Узагальнимо практичні рекомендації по кроках, до яких потрібно вдатися, аби сформуванню «нову карту» регіонального розвитку України:

1. Провести остаточне картографування ушкоджень і ресурсів із застосуванням геоінформаційної системи (ГІС) і оновлених RDNA-даних, на їхній основі сформуванню проєктну «нову мапу» з визначенням потенційних хабів (локальні / субрегіональні) [1].

2. Скласти багаторічні інвестиційні плани для хабів з чіткими показниками результатів (PIR, KPI) і планами фінансування (державні + донорські + приватні) [4], [9].

3. Забезпечити інституційну спроможність (регіональні проєктні офіси, підвищення компетенцій місцевих адміністрацій, механізми участі громад) [8].

4. Інтегрувати «зелені» стандарти та кліматичну адаптацію у всі проєкти відновлення [5].

5. Запровадити прозорі механізми моніторингу, оцінки та коригування планів з публічною звітністю [4].

Таким чином, формування «нової мапи» післявоєнної України має поєднувати короткострокове відновлення з довгостроковою стратегією просторового розвитку на основі поліцентричних підходів, даних і прозорих інвестиційних механізмів. Успішність цієї трансформації залежатиме від злагодженої координації між центральною владою, місцевими громадами, міжнародними партнерами та приватним капіталом.

Список використаних джерел:

1. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released (RDNA4) : *World Bank Group*. 25.02.2025. URL: <https://surl.lu/fhkzpo> (дата звернення: 01.11.2025).

2. Recovery and reconstruction of Ukraine : *European Commission*. 2024. URL: <https://surl.li/bdgawj> (дата звернення: 29.10.2025).

3. Ukraine – Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4) : February 2022 – December 2024 : *The World Bank, the Government of Ukraine, the European Union, the United Nations*. February 2025. 202 p. URL: <https://surl.li/arvjhx> (дата звернення: 02.11.2025).

4. Ukraine Relief, Recovery, Reconstruction, and Reform Trust Fund Building Blocks for Ukraine's Recovery and Long-Term Reconstruction. 2024 Annual Report : *World Bank Group*, 2024. 84 p. URL: <https://surl.li/gojpwj> (дата звернення: 01.11.2025).

5. Post-war green reconstruction of Ukraine. Processes, stakeholders, public participation. Policy paper january – february 2024 : *Heinrich Böll Foundation, Kyiv office*. Kyiv / Berlin, 2024. URL: <https://surl.li/zfpikt> (дата звернення: 01.11.2025).

6. Ukraine rapid damage and needs assessment. August 2022 : *The World Bank, Government of Ukraine, European Commission*. 2022. 244 p. URL: <https://surl.li/jwauwg> (дата звернення: 28.10.2025).

7. State strategy of regional development for 2021-2027 : *Міністерство розвитку громад та територій України*. Презентація. 8 с. URL: <https://surl.li/msdnud> (дата звернення: 31.10.2025).

8. Updated state strategy for regional development for 2021-2027: Key aspects. Information booklet : *Ministry for restoration*. 11 p. URL: <https://surl.li/bbgyaw> (дата звернення: 28.10.2025).

9. Ukraine recovery priorities 2025 : *Ministry for Development of Communities and Territories of Ukraine*. Kyiv: MTU, 2025. 12 p. URL: <https://surl.li/amoocg> (дата звернення: 30.10.2025).

Олена Олександрівна Гуторова,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування
Державного біотехнологічного університету
м. Харків, Україна

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Просторове планування у країнах Європейського Союзу розглядається як один із ключових інструментів забезпечення збалансованого територіального розвитку, раціонального використання природних ресурсів і підвищення якості життя населення. Його сутність полягає у стратегічному управлінні простором, що поєднує економічні, екологічні, соціальні та культурні аспекти розвитку територій. На місцевому рівні просторове планування виконує функцію інтеграції рішень щодо землекористування, забудови, розвитку інфраструктури та охорони довкілля.

Україна вже зробила значний крок у напрямі наближення системи просторового планування до європейських стандартів – насамперед через